

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hozva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 26.

Kolozsvár ünnepe.

Ma még mindig ritkán látunk a templomban jó állású hivatalnokot, vagy gazdag urakat. Ezek majd csak akkor jönnek, ha némi szabálytalanságok miatt kiesnek hivatalukból, vagy elverték apáik örökét.

Akkor aztán, ha agyon nem lövik magukat, templomba járnak ők is. Rendesen járnak, szerényen összehuzva magukat egy pad szegletben, napról-napra jobban érezve, hogy amiért mindent elteközoltak a templomon kívül, hiába, itt a templomban elárasztja őket a megnyugvás és béke — az élet boldogságának titka.

Ezer példa bizonyítja e tényt, mégis ezeken lépnek az Istentől való elrugaszkodás útjára, mert hát a butaság mindig általánosabb volt, mint a józan ész, pedig, ha az emberiség fele annyit fáradna boldogsága érdekében, mint amennyit kárhozatáért tesz, ma már nem volna könnyes szem a világon.

Hanem amilyen bizonyos az, hogy a nyomoruság hajt a bűnbánat és megtéréshez, épp olyan igaz az is, hogy a példa vonz e felé.

Példát statuálni, minden igaz emberbarátnak szigorú kötelessége, legszigorubbán pedig a katolikus vallásnak, a szeretet vallásának kötelessége.

És az egyház mindent el is követ a vonzó példák szem elé állításával.

Az emberek közül kiemeli azokat, kiknek élete a nagy, a nemes dolgok

terén követésre méltó. Kik úgy jártak e szennyes földön, hogy csak tiporták a szennyet, de reájuk nem tapadt belőle semmi.

Ezeket a szentek dicsfényével veszi körül s oltárai felé, melyeken az örök Istennek áldoz, oda helyezi e szent képeit, kik az emberi lehetőség korlátai között oly tiszta képe és hasonlatossága voltak Teremtőjüknek.

Ünnepeiket diszszel üli meg.

A szentnek élettörténetével megihleti az emberek lelkét, magasztos czerimóniáival leköti a szemet, egyházi énekeinek főlemelő melódiáival megtölti a füleket, a tömjén szentelt füstje behat a szívig s így megragadva minden érzéket, viszi, ragadja ezeknél fogva az egész embert ki a mindennapiságból, fel Istenhez, kinek közelében megtisztul a lélek, megnyugszik a szív s emberi méltóságának tudatára ébred az ember.

Ilyen ünnepre hívta össze *Majláth* püspök, Erdély püspöke a híveket. Egy kopott, régi, sok százados kegykép elé vezette az összesereglett ezreket s mikor négy testvér egyházfejedelemmel, nagyszámu papságával együtt leborult az anya és szűz, a legszebb női erények megtestesülése, Mária előtt, akkor ellenállhatlanul borult le vele együtt népe, nyája is s ha ezen érzésben csak egy pillanatra is feleremelte őket a tisztább, nemesebb régióba, áldott legyen érte, mert többet tett, mint száz politikus, ezer furfangu sikerei által tehet.

Mert az ember nem evő és szaporodó állat, hanem részese az isteni szikrának, lelke által koronája a teremtett világnak,

ki éppen úgy táplálkozik eszmékkel, mint a mindennapi kenyérrel s kire nézve nagyobb fontossága a tiszta szellemi táp, mint a jóllakott gyomor.

Nagy szerencsétlenség az, ha kiölik az emberből a lelki táp szükségének érzését. Meghal így a lélek s csak a test marad meg durva vágyaival, alacsony szenvedélyeivel s korgó gyomrával.

Akad lelketlen ember, kinek így tetszik az ember. Ezek ingerlő vörös zászlót tartanak a dühödt tömeg elé, hazug izgató beszédek korbácsával vágják a megvadult tömeget, aztán oda mutatnak a fennálló rendre — rajta verd szét s a romok között megleled a kenyeret.

És akad lelkes ember, ki megszanja a sereget e morális posványban. Kibontja nekik a béke fehér zászlóját és viszi oda, hol vissza kapják lelküket, mit a hazugság kilopott belőlük s egy-egy szentnek életén keresztül megmutatja nekik, hogy nem csak kenyérrel él az ember.

Akadna-e vajjon olyan ember, a ki sárral merné megdobni azt a fehér zászlót, azt a kezet, mely tartja?

Erdély ünnepe elmúlt, hatása pedig nőni fog folyton, s hatása új példákra fog serkenteni sokakat, s minél több a példa, annál inkább fog szaporodni az utánuk induló tömeg.

S ha ismét fog hinni az ember, ismét fog tudni szeretni is és ez az emberiség problémáinak egyedüli megoldási módja — a hitből fakadt szeretet.

Áldott a munkás, ki ezért dolgozik.

P—y.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

E l e t.

Írta: M. Prigl Olga.

A modern írók és átlag az újabb belletrisztikai irány mintha csak célpontjául tűzte volna ki magának, — egyre a nyomoruságról regél szép, vonzó stílusban, a szegénységet festi olyan barátságos színekkel, hogy szinte büszkévé teszi az embert a tudat és örül, hogy szegénynek született. És ez nagyon okosan van így. Országot, népet, fajt egyáltalán uralkat ez az egy büvös szó, a mivel a lenge bál ruhák mutatós, tetszetős kelméit is jelzik: illuzió! — Fiatal leányaink nem bujják többé az olyan regényeket, a melyek grófokon, bárókon kezdik és a hősnők örökké ígéző pongyolákban járnak, — hanem örülnek, ha az ujjnyi vastag kis kötetben megtalálják a maguk egyszerű, kartonruhás hasonmását, a kit szintén csak egy nyolczszáz forintos kis hivatalnok vezet ol-tárhoz és egész rendjén való dolognak találják, hogy az édes papájuk, a mindenesetre okos és előre látó író-ember is reájuk adja áldását. Lesz két takaros szobájuk, a kicsi tiszta szobába jut egy helyes kis garnitúra, csak afféle tarka szövettel áthuzott, a mit házilag is meg lehetne könnyen ujtani, ha egyszer rákerülne a sor. Mondom, apró, tiszta, csinos minden, az

ebédlő egybe a hálószobával, az a tágasabbik, de legalább egészséges és világos. Az ablakai kertre nyílnak, a min beintegtet a nyájas futóka és csaknem behajlik a rózsaaág. Télen át hamar befűlik, viritó cserepes muskátlik mosolyognak a világos szögletekből, színes, égő-piros virágaik mintha beszélőnek: mi jó hogy nem hagyatok bennünket a szélben, viharban, idebent a béke, a megnyugvás.

Bartosékhoz voltam híva a multkor vacsorára. Kint hullott az őszi eső, a csapkodta a sárguló, vizes leveleket, az utcái lámpák szinte evisztek a ködben. Odaát a szomszédban valami hirtelen lett gazdag ur tartotta a szoáróját, le sem eresztették a vasfüggönyöket. Mint egy igazi, valóságos színházban, ugy sürgöttek forogtak a selyemruhás hölgyek, frakkos és egyenruhás urak. Bartos, a ki értem jött, nem átalotta megjegyezni:

— Lássá, azok csinálják jól . . .

Nevettem és vállalt vontam rá:

— Hadd csinálják . . .

Megtörülte a bajuszát, gondosan lecsoszogtatta vizes cipőjéről a sarat a küszöbre kitett gyékényen és úgy lépett be utánam a szobába, a hol már fel volt terítve. Az asztalon virágcsokor, pezsgős palackok, a nagy lámpa fölgyújtva és a gyerekek ünneplő ruhába öltözködve jöttek sorba illedelmesen kezet csókolni.

Bartosné befutott hírünkre a konyhából, piros volt mind a két arca, összevissza csókolt, megölelt, mintha a testvére lettem volna, pedig

mindössze egy rövid hónapja ismertük egymást. Én nevelőnő voltam egy gazdag uri családnál, Bartos szintén odajárt, hogy a fiukat előkészítse latinra. Valahogy kisütöttük, hogy egy falubeliek volnánk s én azután minden kis szabad időmet náluk töltöttem.

Bartosné titkolódzva sugta a fülemben:

— Tudja-e édes kisasszony mi van ma?

Szemei csillogtak a meglepődéstől és ölébe kapva a legkisebbik gyereket, a dundit, — odavitte az urához, átfogatta vele a nyakát. És aztán gügyögve, beczégetve tanígtatta rá: Isten éltesse, sokáig, — apukát, anyukának . . .

Bizony tiz esztendeje kérem hogy összeke-rültünk. Ha ugy visszagondolok rá, egy álom, egy kurta álom . . . Ossza meg velünk édes kis-asszony a mai estét, igazán, szívéből . . .

Megszoritottam a kezüket.

A szomszédból áthallatszott a zene és a mig vacsoráltunk Bartosné kinyitotta a felső ablakokat. Valósággal élveztünk. A redutba vacsoráltunk, — mondta Bartos és felhajtott egy pohár pezsgőt. Ej haj! — egyszer felünk, egyszer mulassunk! — Huzd rá cigány!

Kivette zsekkendőjét, föltámaszkodott a könyökére és ugy mulatott, mintha csak igazán a redutba mulatott volna. A gyerekek tágra nyitották a szemüket, ugy bámulták az apjukat. Az anyjuk szépen lefektette őket. Én meg nem tudtam hová lenni a csodálkozástól. Hogyan, tehát ez volna az a Bartos, a ki fél óráig takarítja a cipőjét a sártól, hogy a felesége

Biharvármegye és a fuvardíj szabályrendelet.

Az új választási törvény szerint minden törvényhatóságnak kötelességévé tétetett, hogy egy szabályrendeletet dolgozzon ki a fuvardíjaknak a választások idejére való szabályozása tárgyában. A törvények ezzel az a célja, hogy a vesztegetéseknek minden lehető módját megszorítsa. Biharvármegye állandó választmánya november hó 8-án fogja e szabályrendeletet tárgyalni.

A kongrua.

A dunamelléki ev. ref. konvent ma 10 órakor kezdte meg tanácskozásait. A tanácskozás előtt 9—10-ig Szilágyi Dezső elnöklete alatt az államsegély osztó bizottság ülésezett. Tárgyalta a beérkezett segílyt kérő folyamodványokat és előkészítette a közgyűlés folyamán előterjesztendő határozati javaslatot, mely a szegény lelkészek és szegény eklézsiák támogatására vonatkozik. Ezután az államsegély osztó bizottság határozatáról referált Szilágyi Áron előadó, amely szerint 35 egyház 2600 frt, 41 lelkész 2400 frt segílyt kapjon. A Baldacsy alaphól 10 egyház 1700 frt, 8 lelkész 800 frt segílyben részesítessek. Pety Elek javaslatba hozza, hogy özvegyeknek és árváknak a közpénztárból 580 frt, a Baldacsy-alaphól pedig 655 frt segíly utalványoztassék ki. Szilassy a theologiai nyugdíj-bizottság jelentését felolvassa.

Szilágyi Dezső és tábora

mint az E. H. írja — nyugtalankodik. Szilágyi koránt sem nézi a dolgok menetét oly megelégedéssel, mint Széll Kálmán szeretné. Nem is csoda, ha Szilágyiban berzenkedik a liberális őserő az ellen a reakzionárius irány ellen, melybe a liberálissá vedlett nemzetiek a kormányt és a pártot mindinkább beleszorítják; de Szilágyi azt sem nézheti jó szemmel, ha abban az elnöki székben, melyet ő olyan jól betöltött, Perczel Dezsőt látja, a kinek magatartásával és politikájával ő sohasem szimpatizált és a ki egyizben még rendreutasítást is kapott tőle. A félhivatalosok most nagy fennem hirdetik, hogy Szilágyit be fogják választani a delegációba. Széll azt hiszi, hogy ez flastrom

lesz Szilágyinak. Nagy tévedés. Szilágyi édes keveset törődik avval, hogy delegátus-e, vagy sem: evvel őt ki nem fogják elégiteni. Szilágyi nem is fog megbékülni, ha nem eveznek át abba az irányba, mely neki mindig ideálja volt. Ha már állást, vagy címet akarunk neki adni, úgy a legkevesebb, a mit tehetnek vele, hogy visszaültetik a házelnöki székbe. Perczel ugyanis nagyon rosszul fest azon a helyen és ezt rajta kívül mindenki érzi és tudja. Azok a hírek, melyek itt-ott felmerülnek a lapokban és arról regélnek, hogy Perczel ennél vagy annál a banknál vagy takarékpénztárnál igazgató lesz — szelid intések a távozásra; csak hogy Perczel ezeket nem akarja elérteni, hanem — úgy látszik — erősebb lökések vár, hogy helyet csináljon nálánál érdemesebb politikusoknak. Vele mennének természetesen azok az elnökök is, kik vele együtt a Ház elnökségében még mindig a Bánffy-aerát és az ex-lex állapotot reprezentálják. Ilyen szép egyöntetű ez a szabadelvű párt. Van benne Tisza-Bánffy-párt, van nemzeti párt és Szilágyi-párt (ha úgy tetszik volt dissidensek), tehát legalább három párt különböző felfogással, elvekkel és érdekekkel; az alcsoportokról nem is beszélünk. Ennek a három csoportnak a labdája Széll Kálmán és kormányja. A lapdjátéknak az lesz a vége, hogy a lapdát addig foltozgatják különböző színű ronggyal, míg végre egészen »nemzeti« lesz. De már akkor Szilágyi és társai alighanem végleg kivonulnak a Lloyd-klubból.

Uj birói és ügyészi állások.

Az igazságügyminiszter költségvetése.

Az igazságügyminiszter most tette közzé jövő évi költségvetésének indokolását, mely megmagyarázza annak a tekintélyes, közel három millió koronát kitevő többletnek a hovaforrását, mely összeggel az idei költségvetés a tavalyit felülmulja.

Az előirányzott három milliónyi többlet legnagyobb részét az új bünvádi perrendtartás életbeléptetésével járó költségek emésztik fel. Nevezetesen: a koronaügyészség szervezése 58,310 korona, az új főügyészségek létesítése 331,966 korona, az ügyészségek költségei pedig 1,186,330 korona tulkiadást vesznek igénybe, ezen felül a törvényszékek és járásbíróságok 936,325 koronás tulkiadása is nagyobbára a bünvádi reformnak tudható be.

A főügyészségek szaporítását is szükségessé tette az új rend. Annál a hat táblánál ugyanis, a hol eddig nem volt főügyészség, most kell azokat szervezni. E szerint főügyészségeket kapnak: Győr, M.-Vásárhely, N.-Várad, Pécs, Pozsony és Temesvár. A hat új főügyész tíz- és nyolcz ezer korona évi fizetést és 1400—1200 korona lakpénzt kap. Hét főügyészi helyettesi állás is létesül, 6000—5000 korona fizetessel. A bünvádi reform ezenfelül a tábláknál megeremti a közzéadói intézményt.

A közzéadók tiszteletdíjaira 10,702 koronát előirányoz az igazságügyminiszter. A főügyészségnél kézikönyvtárt létesítenek és hatezer koronát fordítanak jogi könyvek beszerzésére.

Az ügyészségek több kiadását első sorban negyven új alügyészi állás létesítése, azután a dologi kiadásoknak 759,250 koronával való szaporodása okozza, a mi mind az új bünvádi eljárás életbeléptetésének a következménye.

Ami a törvényszékek és járásbíróságoknál a bünvádi reform által igényelt változásokat illeti, itt mindenek előtt husz új birói és husz albirói és hetven aljegyzői, továbbá öt telekkönyvvezetői, husz írnokei és huszonkilenc szolgálai állás létesítése ötlük szemünkbe.

Az illavai és szamosújvári fegyházaknál egy-egy gondnoki állást létesítenek és két fegyintézetit orvos díjazása is 1050 koronával szerepel a költségvetésben. Nyolczvanegy főfegyőr, illetve börtönőrmester fizetésemelése 72,900 koronába kerül. A lipótvári fegyintézetnél és a szegedi börtönnél 6—6 új őri állást létesítenek. Az előbbi 187 új magánzárka benépesítése teszi szükségessé, az utóbbit a vizsgálati foglyok számának szaporodása.

A mi a beruházásokat illeti, itt első sorban a győri tábla épületének 160 ezer koronás részletköltségét említhetjük. A törvényszéki és járásbíróági épületek költségei 600 ezer koronát fognak kitenni. Baja, Buziás, Dunaföldvár, Esztergom, Hódmezővásárhely, Huszt, Kisujszállás, Nagybánya, Segesvár, Szamosújvár, Szilágycseh, Szilágysomlyó, Topánfalva, Nyiregyháza és Veszprém kap ebből mindenekelőtt új járásbíróági épületeket, illetve a meglévők kiépítését. Ezen kívül tárgyalás alatt állanak: Bethlenben a járásbíróági épület kibővítése, Csáktornyan új járásbíróági épület emelése, Fogarason a járásbíróági épület kibővítése, Lippán új járásbíróági épület emelése, Námestőn a járásbíróági épület megvétele, Nagy-Kátán új járásbíróági épület emelése, Temes-Kubinban a járásbíróági épület kibővítése, Verseczen új járásbíróági épület emelése és Zsibón telekvétel és új járásbíróági épület emelése.

Törvénykezési palotákat kapnak a közel jövőben: Kolozsvár, Ujvidék és Brassó.

Ezen kívül a következő városok kapnak új törvényszéki, illetve járásbíróági fogház-

szobáját megkímélje és ölébe veszi a kis gyereket, ha az asszony nem ér rá hogy elcsitítsa. S most? — Valósággal pazar és csendháborító. Egy pezsgős poharat úgy vág a földhöz, hogy izzé-porrá török. Ez az élet, — mondja, ennyit ér. És ömlik belőle a szó. Bartosné szinte restelte, a mint odasugta nekem: kérem nincs a pezsgőhöz szokva, hamar megárt neki. Az ura meghallotta és szinte rekedt volt a hangja:

— Te mondd? — hisz tudod hogy volt azelőtt régen-régen . . .

Kérem nagy házunk volt, nagy családunk és belőlem diplomát akartak nevelni. Jó eszem volt kérem, bevallom őszintén és jó tanuló is voltam. Nincs benne semmi, nem dicsekvésből mondom. Mutassa csak lelke az érettségi bizonyítványomat! — fordult az asszonyhoz.

— Ugyan Gábor, — restelkedett amaz. De az embernek megint rekedt volt a hangja: — Mutasd, mutasd!

Az asszony szinte ingerülten felelt:

— Nem tudom hol van . . .

Jó, jó, — majd elhőzöm én, nincs benne kérem, semmi, nem dicsekvés . . .

És kitergette előttem a megsárgult papírost. Csupa jeles végig. És a szemei csillogtak:

— Diplomata akartam lenni . . .

Egy véletlen kötött meg, egy szerencsétlen szám, a hat . . . Junius hatodika volt. Készültem egy vizsgámra, egyelőre az önkénytesi tisztí vizsgát készültem letenni. Akkor már szegény fiu voltam, az apánk meghalt és bizony nem restellem bevallani, ránk fért egy kis pénz. Rajzoltam egyik másíknak, vagy segitettem a feladataikat kidolgozni, persze éjszakánként. Kérem egy szál faggyu-gyertya mellett. Akkor erősödött meg úgy a szemem, hogy most már akár sötétben is látok . . .

Az asszony kiment a theaforralóval, Bartos egész közel hajolt hozzám, a mig mondta:

— Kérem ezek odaát, — a férfi barátom, per-tu pajtásom volt, — nem tanult olyan lett, inkább kártyázni járt el, de fizetni tudott, — modom ennek én készítettem el a rajzát, valami csataterv volt, igen komplikált, öt forintot fizetett érte. Jelest kapott rá, engem elbuktattak. Junius hatodikán volt, szerencsétlen szám. Üldözött utána a fátum mindenütt, nyomtak, szoritottak, hogy utoljára olyan lett az én ambícióim, mint a rongy, szétmállott. A barátom, a ki soha sem küzdött, sohasem tanult, ma ur; én foltos cipőben járok és sokszor éjszakákon keresztül nem tudok aludni a gondtól, hogyan fizetem ki hónap elején a mézáróst. De ezt kérem a feleségem se tudja. Minek rontanám el az ő éjszakáját is szegénynek . . .

Vörös volt, a homloka gyöngyözött. Én csöndesen ültem helyemen s valahogy úgy éreztem magamat, mint azok a gyerekek, a kiknek mesét mondanak előbb s aztán rájönnek, hogy abból igazában egy szó sem igaz s csak a jó-akarók találták ki ideig-óráig tartó bolondításukra.

Szinte kellemetlen volt vele találkoznom másnap. Pedig egészen a régi volt szürke überziecherében, mintha nem is az az ember lett volna, a ki akkor este. Sietve köszönt, mintha restelkedett volna előttem s egy virágüzletbe tért be. Az utcán mindenütt egy nagy szencziórlól beszéltek, a helyi lapok hasábos cikket hoztak róla s magam is eltűnődtem a tegnap és ma között. Tegnap fejedelmi estély, selyemruhás hölgyek, frakkos, egyenruhás urak, ma egy csomó rubrikázatlan összeg, egy hideg golyó a halántékban. Aztán egy egyszerű temetés a kerületi bonczoló-házból. Mindössze egyetlen koszoru hevert az olesó koporsón, azt is csak úgy odadobták a kórházi szolgálak. Az én barátom fekete szalonkabátjában jött rám szemközt, pedig vaczogott a foga a csipős ősz szélben. Csak annyit mondott a mikor a kezét nyujtotta:

— A sirnál mindent megbocsátunk.

De mintha még most is restelkedett volna egy kicsit.

Mégsem egészen mese a mese.

épületeket: Arad, Brassó, Gyula, Kolozsvár, Miskolc, Ujvidék, Zilah, Buziás, Dunaföldvár, Esztergom, Hódmezővásárhely, Jászapáti, Kisujszállás, Nagybánya, Szamosújvár és Vác. Javitóintézetet: Kassa.

Figyelemreméltó végül a költségvetés indokolásának az a része, mely a bírósági helyiségek és felszerelések szégyenletes állapotáról szól és e bajok gyökeres orvoslását máris tekintélyes összegekkel helyezi kilátásba.

Az iparosok hitelszövetkezete.

A nagyváradai ipartestület előjárói tegnap d. u. 5 órakor az ipartestület házában ülést tartottak, melynek az iparosok jövő anyagi fejlődésére annyira fontos iparos szövetkezet alakítása került tárgyalásra. A tagok szép számban jelentek meg, ami eléggé bizonyítja, hogy az iparosok maguk is mennyire fontosnak tartják az iparos szövetkezetük ügyét és mennyire érdeklődnek jövő fejlődésük iránt.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Elnök: *Bertsey György*.

Hatósági biztos: *Gerő Ármin* tb. rendőrkapitány.

Jelen voltak: *Andriska Károly*, *Babrik József*, *Balogh Mihály*, *Czigelt József*, *Czeglédy Jenő*, ifj. *Cser János*, *Mokry János*, *Milibák József*, *Rendes Vilmos*, *Plander Sámuel*, *Rozsly Géza*, *Voszka Ferencz*, *Weisz Károly*, *Nagy József*, *Széles Lajos*, *Szegedy József*, *Tarsoly Ferencz*, *Gyöngyössi Gyula*, *Leitner Lajos*, *Stern Lipót*, *Péchy Antal*, *Mészáros József*, *Jankovich János* főjegyző.

Elnök örömeinek ad kifejezést, hogy ily nagy számban megjelentek s ezt a fontos ügy, mely tárgyalásra kerül, meg is érdemli. A ülést megnyitja.

Felolvastatik a múlt szeptember havi ülés jegyzőkönyve. A jelen ülés jegyzőkönyvének vezetésére *Milibák József* és *Voszka Ferencz* kérték fel.

Tudomásul veszik.

Elnök bejelenti, hogy azon terv, miszerint a VI. ipartestületi kongresszus az 1902-ik évben Nagyváradon tartassék — a legjobb irányban halad s Nagyvárad város polgármestere is a beleegyezését adta.

Felolvastatik elnök terjedelmes jelentése a kolozsvári ipartestületi kongresszusról, melyet a minap lapunkban már közöltünk. Jelentést tett továbbá az elnök, hogy a Szacsavay-szobor alapjára 50 koronát utalt ki.

Tudomásul veszik úgy az elnöki, valamint a pénztári jelentést is.

Az iparos hitelszövetkezet.

Bertsey György előterjeszti indítványát egy iparos hitelszövetkezet megalakítása iránt. Váolja annak célját s gyakorlati példákat hoz fel. Felemlíti, hogy az 1898: XXIII. t.-cz. nagy előnyökkel biztosított a hitelszövetkezeteknek.

Az ipartestületi előjáróknak ismételtén szíves figyelmébe ajánlja ez ügyet. Az iparosok szegénysége miatt a szövetkezet megalakítása csak az ipartestület védnöksége alatt történhetik meg a kormány és az Országos szövetkezet segítségével. Több mint 15 millió áll e célra az iparosok és a kisgazdák rendelkezésére is, az iparosok ezt nem akarják igénybe venni. Becsületes emberek fogják vezetni a szövetkezetet, melyből tehát nem származhatik csalás, vesztesség. Egy hivatalnokkal elvezeti az egész intézetet és így kevés költségbe kerül. Felhossa az erzsébetvárosi iparosok példáját, a kik a múlt évben állították a ma már virágzó szövetkezetüket.

A gyűlés helyesléssel fogadja az előterjesztést.

Felolvassák dr. *Horváth János* levelét, melyben a levélíró a szövetkezet megalakításának tervezetét írja le.

Jankovich János jegyző ezután felolvassa a szövetkezet alapszabály tervezetét, melynek minden egyes pontjára elnök felvilágosítással szolgál.

Gerő Ármin biztos a legnagyobb örömmel fogadja az iparosok határozatát, mely ezen intézményt megalakítani akarja. O maga is gondolt már régebben egy ily intézmény megalakítására. Üdvözlí ezért a testület nagy érdemű elnökét is, a ki ezen intézmény létesítésében közreműködött. Bizik ezen intézmény létesülésében, mert azt *Bertsey György* szerencsés keze vezeti. Ő egy arany iparos, mert minden arany nyá válik a kezében. Szerencsét kíván az új intézmény prosperálásához és ő is közreműködését igéri. (Éljenzés.)

Stern Lipót indítványozta, hogy most mindjárt jegyezzenek részjegyeket.

Bertsey György a hatósági biztosra hárítja az ő érdemeit. (Éljen *Gerő Ármin*, éljen *Bertsey*.) Az alájegyzésre vonatkozólag hivatkozik arra, hogy a részjegyek csak úgy mint a postatakarékpénztári könyvek, le nem foglalhatók.

Elfogadják, hogy egy részjegy után 1 frt fiztessék jegyzés díj gyanánt. Az alapító tagok gyűjtésével megbízzák az elnököt. Egy részvény értéke 25 frt, fizetendő hetenként egy korona részletekben.

Ezzel kezdetét veszi nagy lelkesedés közt a részvényjegyzés.

Plander Sámuel mészáros mester a jelenlevők nagy éljenzése közt egymaga ötven részvényt jegyzett, a mi 1250 frtnak felel meg. Az aláírás után megkérdi az elnöktől:

— Kell most fizetni.

— Nem, nem — kiáltják többen nagy derűltéssel.

Utána *Rendes Vilmos* jegyzett 25 részvényt.

A többi jelenlevők a következőleg jegyezték: *Andriska Károly* 5, *Balogh Mihály* 4, *Czigelt József* 2, *Czeglédy Jenő* 2, *Milibák József* 10, *Rozsly Géza* 10, *Voszka Ferencz* 5, *Weisz Károly* 4, *Nagy József* 1, *Széles Lajos* 5, *Tarsoly Ferencz* 10, *Gyöngyössi Gyula* 4, *Stern Lipót* 2, *Péchy Antal* 5, ifj. *Gáll László* 3 részvényt, összesen **154 részvényt** jegyezték **3850 frt értékben**.

A részvényjegyzést az iparosok körében a legszeleesebb körben terjeszteni fogják, miután annak kifizetési módozata rendkívül kedvezően van megállapítva.

A kolozsvári ünnep.

— Kiküldött tudósítónk jelentése. —

A kegyesrendiek templomában lévő, a Boldogságos szűzet ábrázoló szent kép 200 éves jubileumát ünnepelte tegnap Erdély és Magyarország katolikus népe. Öt megyés püspök, Erdély világi vezérférfiai, a katolikusok ezrei gyűltek össze a jubileum ünneplésére, a Bold. Szűz tiszteletére.

A kép története.

A Szűz Anyának könyező képét az ölben ülő kiseddel 1681 táján festette *Dobokamegye Iklód* falujában egy *Lukács* nevű, görög vallású képiró és egy román nemesnek, *Kuptsa János* nak adta el, a ki ismét a Sz.-Miklósról nevezett *Mikola*, vagy *Szent-Miklós* helység templomának ajándékozta. S a Szűz már itt megkezdte kegyelmeinek osztogatását.

1699. telén a *Hohenzollern* lovasezred katonái, köztük *Vanner János* kapitány, kik *Szent-Miklós*on táboroztak, gyakran lelátogattak a kis falu templomába s mikor ez év február 15-én is fölkeresték a templomot, többen kíváncsian szemlélgették a szentélyben levő képeket, mi-

kor meglepődve, nagy bámulattal látják a Szűz képét könnyezni.

A csodálatos eset hire gyorsan elterjedt a környéken s a kis falu csakhamar valóságos bucsujáró helylyé vált, tömegesen keresték fel a templomot.

Mert hogy csakugyns könyezett e kép, hites tanuk igazolják. *Kornis Zsigmond* gróf látva e hosszas könyhullatást, másokkal együtt figyelmesen megvizsgálta a képet, a helyet, vajjon nem valami csalárdság, vagy könnyen megmagyarázható physikai tűnemény hozta ezt létre, de a képen — bár egy anyagból van festve a Szűz Anya s a gyermek Jézus — csodálatosan csak a Szent Szűz szeme s nem egyuttal a kised képe, könyezett. Az egyházi bizottság is megvizsgálta a körülményeket — s előtte *Kornis* gróf, *Vanner kapitány* és még 28 tanu esküvel erősítették a könyezés csodáját és megmagyarázhatatlan voltát.

Kornis Zsigmond gróf Erdély későbbi kormányzója s az Egyház mély vallásossága, hü fia, a könyező Szűznek nagyobb tisztelet okáért diszesebb és méltóbb helyet szemelt ki — szent-benedeki kastélyának kápolnáját.

Ezután a főuri kastély lett Erdély minden rangu népének gyülekező helye, hol mély áhitattal magasztalták Isten nagyságát s könyörögték ki a Szent Szűz hathatós pártfogását.

Időközben az egyházi és világi hatóság *Vizkeleti Zsigmond* (másképp *Csete István*) kolozsvári és *Baranyi László* fejérvári lelkészeket küldte ki a csoda megvizsgálására.

A vizsgálatot befejezve, jelentésüket a tanvallomások jegyzékével együtt *Kollonics Lipót* gróf primáshoz küldték fel, ki a csodát meg erősítvén, a kép nyilvános tiszteletét megengedte s azt a kolozsvári jezsuiták őrizetére bizta.

A képet, melytől fájdalmasan bucsuzott el a nép, fényes kísérettel, nagy ünnepélyességek közt vitték el Szt.-Miklósról s a szentkép elé meő kolozsvári néppel együtt körmenetben kísérték a fájdalmas Szűz kolozs-monostori kápolnájába, honnan pár napi köztisztelet után a jezsuiták házikápolnájába, majd 1715-ben új kápolnájokba, végre 1724. szept. 9-én mostani helyére, az akadémiai templomba vitetett fényes szertartások közt Erdély főnemesei s minden rangu népének diszes jelenlétében.

Azóta innen árasztja el kegyelmeinek bőségével a csodálatosan könyező Szent Szűz a benne bizókat.

Többen és többen tapasztalják égi pártfogását. Betegek gyógyulnak meg, vakok visszanyerik látásukat, a bének épekké lesznek és számtalan más csoda történik; ez esetekről a feljegyzések 1818-ig terjednek.

Száz és száz csodálatos gyógyulás és egyéb jótétemény hirdeti a könyező Szűz hathatós pártfogását és segítségét.

Egész Erdély, de főképp a főrangú családok viseltettek gyermeki bizalommal a Szent Szűz iránt és mutatták ki mély hálajokat bőkezű adományaikkal, melyekkel körülövezték a képet, fényesebbé tették a segítő Szűz lakóhelyét.

1773. óta a jezsuiták helyett »Szűz Mária fiai«, a kegyes tanítórendiek őrzik a csodatévő képet, kik magok is Szt.-Alapítójok meg hagyása szerint, mint az ő pártfogása alá helyezettek, áhitatos tisztelettel környezik égi Patronájokat s a kik — *Jordánszky püspök* szavai szerint — »példás előmenetellel és ájtatossággal a Boldogságos Szűz iránti tisztelet mind az iskolai ifjuságnál, mind egyéb híveknel is voltaképen fenntartják.«

* * *

Ime ennek a képnek tiszteletére gyűlt össze mint régen, Erdély minden katolikus, hogy leborulva az oltár előtt megsirassa minden bűnét, a melyek miatt e könyvek hullottak.

Az ünnepély lefolyása.

Csütörtökön reggel 8 órakor Erdély lángelkű püspöke kezdte meg az ünnepélyt. *Majláth* Gusztáv gróf a főtemplomban csendes misét mondott, melyen a nagyszámu gyónósereg utolsói a püspök kezéből vették az Úr testét.

Kilencz órakor dr. *Steiner Fülöp* székesfehérvári püspök vezetése alatt a főtéri plébánia templomból körmenet indult a kegyesrendi templomban lévő kegyképhez. Vele voltak a

körmenetben: *Bubics* Zsigmond kassai, *Meszlényi* Gyula szatmári, *Majláth* Gusztáv erdélyi főpásztorok, püspöki ornatusban; *Báró Jósika* Samu, gróf *Béldy* Ákos főispán, gr. *Lázár* Márton alispán, *Korniss* Viktor, *Béldy* Tivadar, *Béldy* László grófok, *Apor* György, *Apor* István, *Bornemissza* Károly, *Huszár* Károly, *Jósika* Lajos *Jósika* Gábor, *Szentkereszti* Zsigmond bárók, — *Pátscha* József v. b. t., főispán, *Bak* Lajos, *Mikó* Árpád, *Győrffy* Gyula, *Torma* Miklós, *Dorgó* Albert, *Szamosy* János, *Hevesy* József, *Demény* Ágoston, *Pekry* Sándor, — valamenynyien díszmagyarban, *Pollák* vasuti főfelügyelő, a rendezőség élén, az erdélyi egyházmegye kanonokjai és lelkészei, az élőrszafűzér társulat tagjai égő gyertyákkal, egyletek lobogóikkal s a hívő nép ezrei kor- és rangkülönbség nélkül, megtöltve a tágas utcákat és tereket.

A kegyesrendiek templomában *Bubics* kassai püspök csendes misét mondott, mely után *Meszlényi* Gyula szatmári püspök az oltártól rövid beszédet tartott. Ebben hivatkozott a kegykép történetére, melyben a virágvölgyi képhez hasonlóan nem vallásosságtól áthatott hívők, hanem épen katonák észlelték a csodák kezdetét.

Utána *Majláth* püspök a szószékre lépett, följajánló imádságot mondott, melyben a csodátevő szent Szűz pártfogásába ajánlotta a szentes Atyát, a magyar királyt, az ország népét, Erdély mágnás családjait, kik őseikhez híven buzgó részt vesznek a magyarok Nagy asszonyának tiszteletében; az égi királynő pártfogását kérte egyházmegyéje papjaira, híveire, kik között kiemelte a székelyeket.

Az ünnepi nagy mise.

A körmenet ezután visszatért a plébánia templomba, honnan a papság *Schlauch* Lőrincz bibornok fogadására indult. A váradai egyházmegye főpásztorra teljes bibornoki díszben jött a főtemplomba. A nagymise alatt a kolozsvári dalegyet férfikara s a honvédezed zenekara adott elő a mise részeinek megfelelő egyházi darabokat. Segédletében voltak a bibornoknak: *Meszlényi* és *Steiner* püspökök, *Wolofka* Nándor vál. püspök, *Ujfalussy*, *Biró* Béla, *Fetser* Antal és *Pál* István kanonokok, a bibornok udvari papjai s a váradai és erdélyi egyházmegyének 15 papja.

Az ünnepi mise végén *Wolofka* Nándor vál. püspök szólott a bold. Szűz Máriának, a magyarok nagyasszonyának dicsőségéről és hathatós pártfogásáról lelkesen.

A szent mise és predikáció végén, mely 1/2 óra körül ért véget, *Schlauch* bibornok pápai áldást adott a mindvégig nagyszámban lévő egybegyűlt hívekre.

Tisztelgések a bibornoknál.

Az isteni tisztelet után lakására tért *Schlauch* Lőrincz bibornok, első sorban a r. kath. igazgató-tanács és a státusgyűlés előkelőbb tagjainak tisztelgését fogadta, kiket báró *Jósika* Samu volt miniszter, a státus világi elnöke vezetett s a ki a státus nevében rövid beszéddel üdvözölte a bibornokot, a ki igen szívesen fogadta a tisztelgőket s néhányat közülök bemutatott magának. A státus tagok tisztelgése után *Mayer* Edmund altábornagy kolozsvári hadosztályparancsnok és *Palkovics* József altábornagy, honvédkerületi parancsnok tisztelgtek a bibornoknál az összes fegyvernembeli katonaság nevében.

A diszebed.

Három óra felé járt már az idő, mikor *Biró* Béla kanonok és apát-plébános vendégszerető házában szűkkörű ebédre gyűltek össze. Az egyháznagyokon kívül báró *Jósika* Samu, gróf *Korniss* Viktor, gróf *Béldy* Ákos, *Palkovics* József altábornagy, dr. *Farkas* Lajos egyházi főgondnok és *Pál* István tb. kanonok vettek részt.

* * *

Az egész nap folyamán sokan fordultak meg a helybeli és odazarándokolt hívők közül a kegyesrendiek templomában, hol sötét estig ájtatosságokat tartottak.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Október 28. Értekezlet a fuvardijszabás dolgában d. e. 10 órakor a vármegyeházán.
November 5. A Kossuth-szobor leleplezése Tenkén
November 2. Sajtópör a törvényszéken.
November 5. Városatyá választás Olasziban és Velenczén.
November 14. A halasztársulat értekezlete a vármegyeházán.
November 18. Sajtópör a törvényszéken.

* **Személyi hír.** *Bölny* József, a kolozsvári Nemzeti Színház intendánsa pár napi tartózkodásra Nagyváradra érkezett. — *Kövesi* Albert, a Kisfaludi színház igazgatója és neje pár nap tartózkodásra Nagyváradra érkezett.

* **Egyházfejedelmek Nagyváradon.** A bibornok-püspöki palotának nem volt a bibornok-püspök papi jubileumának ünneplése óta annyi püspök vendége, mint ma lesz. Ma d. e. 11 órakor érkeznek ugyanis Kolozsvárról dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspökkel *Bubics* Zsigmond kassai, *Steiner* Fülöp székesfehérvári és *Meszlényi* Gyula szatmári püspökök és a bibornok-püspök vendégei lesznek.

* **Megyei kinevezések.** Dr. *Beóthy* László főispán *Fráter* Emil és *Kiss* József III. oszt. közigazgatási gyakornokokat II. osztályúvá és *Fapp* Tivadar végzett joghallgatót közigazgatási gyakornokká nevezte ki.

* **A polgármester gyásza.** Gyulafalvai *Bulyovszky* József ny. járásbíró, életének 76-ik évében tegnap d. u. elhunyt. Az elhunytban dr. *Bulyovszky* József és testvérei *János* és *Gusztáv* édes atyját siratja. Hosszu ideig vezetője volt a nagyváradai kir. járásbírósnak, nagy szorgalmu, pontos, erős lelkiismeretű hivatalnok volt, míg csak meg nem törte a munkásság. Mellbetegségbe esett s az orvosi tudományban valódi unikumot képez, hogy a nehéz sorvasztó betegséget a gyenge fizikum oly soká bírta. Sőt az utóbbi évben betegségében határozott javulás állott be. Gyakran látták a teljesen összeeset öreg urat az utcán lépegetni. Kedvencz üdülő helyei voltak a Széchenyi-tér és a *Schlauch*-park, hol leülve egy-egy eldugott helyen levő löczára, órák hosszáig elüldögélt. Az emésztő kór végre is megölte. A család haláláról a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. gyulafalvai *Bulyovszky* Józsefné szül. gyéresi *Szász* Paulina és gyermekei: *Bulyovszky* János, neje és gyermeke, *Bulyovszky* Gusztáv és gyermeke, dr. *Bulyovszky* József, neje és gyermekei, testvérei és a rokonai fájdalommal tudatják a legjobb férj, apa, nagyapa, testvér és rokon gyulafalvai *Bulyovszky* József ny. kir. járásbírónak folyó évi október hó 26-án d. u. 3 órakor, élte 76-ik, boldog házasságának 51-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 29-én d. e. 11 órakor fognak Széchenyi-tér 239-ik sz. a. levő lakásnál a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni s a v.-olaszi sírkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat pedig folyó hó 30-án d. e. 10 órakor fog a v.-olaszi róm. kath. plébánia templomban az ezek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1899. évi október hó 26-án. Áldott legyen emléke.

* **Postaigazgatóság Debreczenben.** A posta- és távirada igazgatóságok számát szaporítani akarják és így Debreczennek is jut egy, a minek az odavaló lakosság nagyon örül. A keresk. miniszteriumban az új postakerületi térképet már kidolgozták s ott Debreczen már mlnt posta- és távirada igazgatósági székhely

hozzá tartozó kerületével van berajzolva. *Simonffy* Imre kir. tan. polgármester ez ügyben Budapestre utazott, hogy *Nándor* Vincze posta- és táviradaigazgatósági miniszteri osztálytanácsosnak a szükséges felvilágosításokat megadja s az igazgatósági székhelykérdés gyors megoldását a város és környéke közönségének érdekében kérje.

* **Városatyá választás.** A váradvelencei Népkörben tegnap este dr. *Dési* Géza elnöke alatt népies értekezlet volt, amelyen a közlekedő választás főbb kérdéseit beszéltek meg. Dr. *Dési* Géza hosszab beszédben *Moskovits* Miksát, a »Leszámitoló és Jelzálogbank« vezérigazgatóját ajánlta jelöltül.

* **Az ügyvédi meghatalmazás és a miniszter.** A nagyváradai ügyvédi kamara nemrég egy visszaélés miatt kérvényt intézett a miniszterhez. A visszaélés ugyanis az volt, hogy a felek meghatalmazást adnak az ügyvédnek pld. egyes ügyeik közigazgatási uton való érvényesítésére, de az úsus szerint akármely közigazgatási hatóság a határozatot a *félnek* kézbesítette s nem az ügyvédnek. A miniszter egy a városhoz érkezett rendeletében meghagyja, hogy a határozatok ezentul a meghatalmazott ügyvédnek kézbesítendők.

* **A pápa ajándéka.** Madame *Loubet*, a francia köztársaság elnökének neje a napokban értékes ajándékot kapott ő Szentességétől. Az ajándékot a francia klérusnak egy Rómából hazatért tagja vitte magával Párisba. Az ajándék egy arannyal fűzött achátszemekből álló rózsafűzér. A *Figaró* szerint a pápa még azon korból, mikor egyszerűen Msgr. *Pecci* volt, szívélyes viszonyban áll a *Loubet*-családdal. A *Soir* azonban megjegyzi: »El vagyunk ragadtatva, hogy ezen hivatalos közleményből arról értesülünk, hogy a Vatikán és az Elysée közt a legszívélyesebb viszony áll fenn; de kérdezzük, hogy *Loubet* ur, miután elfogadja a pápa ajándékát, hogyan fődözhet olyan kormányt, mely a vallásos kongreációk újból való kiűzésére készül s a mely helyiellkőzzel számos összetűzést és alkalmatlankodást enged meg magának a katolikusokkal szemben.«

* **Hadnagyból adóvégrehajtó.** Nem mindennapi kinevezést hoz a tegnapi Hivatalos Lap, amennyiben azt hozza, hogy a pénzügyminiszter a lugosi pénzügyigazgatósághoz állami végrehajtóvá *Kováts* Lajos *hadnagyot* nevezte ki.

* **Országos honvéd-gyűlés.** A félszázad előtti nagy harcok megöszült bajnokai, kik a mostani jubiláris esztendőben tartott 48-iki emlékünnepeleken mintegy megelevenedni látták azt a dicső multat, melyet tőlük örökölt át az utókor, ez év novemberében nagy gyűlésre jönnek össze a haza minden részéből Budapestre. Az ötven éves forduló bizonyos megható és ünnepeles jelleget kölcsönöz az öreg honvédek idei gyülekezésének, melyet báró *Padmaniczky* Frigyes, az orsz. honvéd-egylet elnöke hiv. össze, ki már szét is küldte a meghívókat az országban levő összes honvéd-egyletekhez. A gyűlés napjával folyó évi *november hó 15. napja* van kitűzve, a gyűlés. színhelyét később tudatják majd a központból a vidéki egyletekkel, melyek egyenkint 2—4 taggal képviseltethetik magukat, kik mérsékelt vasuti jeggyel utazhatnak fel Budapestre. A derék veterán bajtársak országos nagy találkozóján — többi társaik képviseletében — városunkból *Fellóty* Ödön, *Reményffy* Rezső és *Kálmán* Mihály volt 48-as honvédek fognak megjelenni.

* **Gyászrovat.** Tegnap délután nagy részvét mellett ment végbe özv. *Fassie* Pálné temetése, kiben *Fassie* Tódor országgyűlési képviselő, *Fassie* Pál kir. törvényszéki bíró és *Fassie* Sándor rendőrkapitány édes anyjukat gyászolják. A temetést *Pakala* Tamás gör. kel. esperes végezte, a halottas háznál történt beszentelés után az elhunytat nehéz diofa korporsóban a gör. keleti templomba vitték. A

gyászszertartás végeztével megindult az impozáns gyászmenet az újvárosi központi temetőbe, hol örök nyugalomra helyezték.

A temetésen jelen voltak: Mihucz Péter főesperes, Sarkadi Tihamér kanonok, Horváth András g. k. lelkész, Vulkán József, Zigre Miklós, dr. Kiss Döme, dr. Papp Coriolán, Pántya Péter, Papp József, Diamandi József, Juhász György kanonok, Mága János főesperes, Nesiu Mózes kanonok, Ditz Mihály esperes, Lázár Tivadar, Papp György, Szuciu Péter, Papp György lelkész, Duma Flórián, Bulyovszky József, Poyvár Dénes, Kurovsky Ferencz, dr. Móré Pál, Simay Gyula, dr. Popovits György főorvos stb.

A diszes temetést kiváló pontossággal Weiszlovits Adolf és fia első nagyváradai dísztemetkezési intézete rendezte.

* **Szeged kéthetes közgyűlése.** Szegednek alaposan kijutott a közgyűlés örömeiből. A rendes havi közgyűlés már két hete tart. A tárgyszorozatnak csak egy pontjára, az új közbűgőhid építésére két napot fordítottak s a tizenöt év óta huzódó ügyre a város polgárai kimondták, hogy újra elülről kezdik mert nem egyezhetik bele abba, hogy a 180.000 forintba kerülő vágóhid a Tisza folyótól több kilométer távolságra épüljön.

* **A legmodernebb ujság** nem Amerikában, hanem Párisban jelenik meg, egyelőre havonként csak kétszer. A címe: »Stéreo Revue«. Nem ujságot ad, hanem cinematograf-fényképeket, a melyeken a legutóbbi két hét eseményei vannak megörökítve. Az előfizető kap egy cinematograf szekrényt, a melybe minden két héten beletelheti azt a 15—20 mozgó fényképet a melyet a szerkesztőségtől kap. Természetesen minden kép száz meg száz felvételtől van összeállítva. A minap megjelent első kiadás a rennesi tárgyalást, Dreyfus megszababulását, Sheurer-Kestner és Brault tábornok temetését és a »Bel-Maman» első felvonását mutatta be. Az érekes ujságnak a szerkesztősége Párisban van a Provencz-utca 36. sz. házában. Az előfizetési árát még nem tudjuk.

* **Tíz év az államfogházban.** Pár nappal ezelőtt volt tíz éve, hogy Szegeden az államfogházat felépítették. Addig Vácra internálták a foglyokat, de midőn az szüknek mutatkozott és nem volt elégséges az államfoglyok befogadására, 1890. évben felépítették a szegedit. Az elmúlt tíz év alatt Szegeden megfordult 847 államfogoly. Párosviaseodásért ezek közül elítélve volt 765, izgatásért 82. A legnagyobb volt a létszám. 1893—1894. évben. A 10 év alatt az államfoglyok a következőképpen oszoltak meg: 1890-ben: 60, 1891-ben 74, 1892-ben: 81, 1893-ban: 117, 1894-ben: 111, 1895-ben: 69, 1896-ban: 68, 1897-ben: 52, 1898-ban: 58. 1899-ben október 25-ig: 72. Nemzetiség elleni izgatásért éveket ültek fokságban Szegeden: Harbán Szvetozár, Rátzi János dr., Lukácsiu János dr., Coroián Gyula, Fogarasán György, Doez Juon, Dordea Sándor, Ballás András, Petrovics György, Albini Szeptimusz, Dopu Traján, Orendi Mily. Író, hírlapíró és képviselő volt a legtöbb elzárva Szegeden. A mágnások közül a 10 év alatt 8 fordult meg a fogházban.

Bogártelke égése.

— Saját tudósítónk távirata. —

A budapest-predeáli vonat utasai nagy szánakozással nézték a tegnapi nap délutánján, hogyan emésztí meg a tűz egy virágzó községnek csűrökbe gyűjtött élelmét lakástadó hajlékaikkal együtt. **Bogártelke**, kolozs-megyei nagy község keleti szélén tegnap délután egy óra tájban tűz ötlött ki s az időjárás szél vihara végigsöpörte azt a falu házain.

Egyik házfedel a másik után fogott tüzet s a kora esti órák már égve találtak a község legnagyobb részét. A házak

egyrésze teljes lángban, másik része gyuladófélben s mire e sorok napvilágot látnak, a pusztító elem csak azért szűnik, mert tápláléka fogytán van.

A transzváli háboru.

Az angolok ügye rosszra fordult Dél-afrikában. Ezt már hivatalosan sem tagadják Londonba és leirhatlan reakziót kellett ugy a nép lelkében, mint a politikai körökben. Most már az erők egyensúlyának, Angolország supremációjának hangoztatásával akarják a hangulatot csillapítani.

Az angol alsóházban ennek megfelelőleg nagy vita is fejlődött ki az apropricionális törvény tárgyalása folytán. Ezen a vitán *Chamberlain* is beszédet mondott, a mely sok tekintetben jellemzi a helyzetet.

E vita folyamán *Dewitt*, a század legnagyobb büntettének mondta a háborut. Kijelenti, hogy még akkor sem szavazott volna a háboru mellett, ha Irországnak följánlották volna a home rule-t és az ir köztársaságot. Tiltakozása az, hogy lemond képviselőházi tagságáról, mert meg van róla győződve, hogy a jog és igazság ügye soha sem nyeri el a ház támogatását, ha erőszak nincs mögötte.

*

Mai távirataink a következők:

Páris, okt. 25. A *Matin* írja: Ha Dél-Afrikát illetőleg az erők egyensúlyának védelmére teendő komoly együttes lépésre vonatkozó indítvány Berlinből indulna ki, Franciaország ép oly kevésbé tenne ellene kifogást, a mint nem tett kifogást a japán-kinai háboru idején történt orosz-német demonstráció ellen.

London, okt. 26. A hadügyminiszterium kijelenti, hogy az *Evening News* távirata dacára sincs oka arra, hogy a huszárezred elfogatására vonatkozólag kapott nem hivatalos jelentésének megbízhatóságában kételkedjék.

London, okt. 26. A *Times*nek jelentik Mafekingből, hogy Cronje tábornok a Mafeking előtt táborozó csapatoknak nagy részét visszavonta. Azt hiszik, hogy más helyen erős ütököt folyik és ez tette szükségessé ezeknek a csapatoknak a közreműködését, vagy hogy valami csel van a dologban, a melylyel Baden-Powell ezredest kirohanásra akarják készíteni. A búroknak a nyugati határon való operációit, mondja a jelentés, alig lehet többé komolyan venni.

Páris, okt. 26. Egy francia nőgyesület elhatározta, hogy tábori kórházat küld ki Transzválba és gyűjtést indít a háboru sebesültjei javára.

London, október 26. Szenzációs táviratok érkeznek az angolok legutóbbi vereségéről, melyek szerint *Joule* tábornokot Dundeenál annyira megverték, hogy az angol csapatok eszeveszetten menekültek széjjel hátrahagyván sebesültjeiket köztük *Simons* tábornokot, kinek haláláról a búrok utján értesültek csak az angolok. Az angolok most felhagynak a sudáni hadjáratral, Gibraltárban nagy flotta összpontosítást csinálnak, hogy minden erejükkel Transzvál ellen forduljanak.

EGYESÜLETEK.

A betegségélyző pénztár közgyűlése.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatal, mint I-ső fokú iparhatóság részéről közhírré tétetik, hogy az 1891. évi XIV. t. cikkben foglalt határozatok s az ennek alapján alkotott betegségélyző pénztári alapszabály értelmében a nagyvárad kerületi betegségélyző pénztár közgyűlésének ujonnan leendő megalakítása céljából Nagyváradról, mint a pénztár székhelyéről kiküldendő közgyűlési tagok választására határidőül 1899. évi november hó 1-ső napja, helyiségül pedig a helybeli Kert-utca tűzoltó laktanya tűzetett ki.

A biztosításra kötelezettek, (kereskedői alkalmazottak képesítéshez nem kötött munkás segédek, gyári és egyéb munkások) kik a pénztár tagjai külön 80 tagot, a munkaadók szintén 40 tagot választhatnak kebelükből közgyűlési kiküldöttek.

A munkaadók (kereskedők, iparosok, gyárosok és egyéb üzlettulajdonosok) szavazattal bírnak és közgyűlési kiküldöttekül megválaszthatók tekintet nélkül arra, hogy a választás idején biztosításra kötelezett egyént alkalmaznak-e vagy nem.

Azon munkaadók, kik a helybeli ipartestület kötelekébe tartoznak, de a kerületi betegségélyző pénztárhoz bejelentett alkalmazottakat nem tartanak, választási jogot sem gyakorolnak és meg sem választhatók.

A választás szavazó czédulákkal történik, a szavazó czédulákon csak annyi név vétetik figyelembe, amennyi kiküldött választandó. Több név közül az utól esők számításán kívül hagyatnak. A választás kevés számú tag jelenlétében is megtartatik, esetleg az 1891. évi XIV. t.-cz. 79. §-a értelmében a kiküldöttek ki fognak nevezetni.

A választási határnapon és helyen délelőtt 8 órától kezdődőleg a munkaadók eszközlik a választást, míg a biztosításra kötelezettek ugyanaz nap délután 2 órától kezdődőleg szavazhatnak, este 6 órakor pedig a választás be fog fejezetni.

Figyelmeztetnek végül a választók, hogy a szavazást megelőző héten szavazati joguk gyakorlására jogosító igazolványaikat a pénztárnál szerezhetik be.

Nagyvárad, 1899. október 14.

Iff. Rimler Károly,
rendőrfőkapitány.

Igazságszolgáltatás.

Felmentve a szándékos emberölés kísérletének a vádja alól. A törvényszék tegnap foglalkozott *Herczeg* Imre henczidai lakos bűnügyével, ki ellen az volt a vád, hogy a mult télen egy este emberölési szándékkal megakarta löni *Molnár* Sándor henczidai lakost. A golyó azonban nem talált nemes részt s *Molnár* felépült.

A végtárgyalás során nem merültek fel bizonyítékok a vádlott bűnössége mellett s így a törvényszék *Herczeg* Imrét *felmentette*.

Falusi csendélet. Hárman ülnek a vádlottak padján, két férfi és egy nő. Az egyik férfi a nőnek a férje, a másik a házaspárnak halálos ellensége. Esztendőök óta messze elkerülték egymást, most pedig szépen nyugodtan ülnek egymás mellett. Mindegyikőjük panaszos is, meg vádlott is.

Király Sándor és felesége évek óta ellenséges viszouyban éltek *Pauszkan* Józseffel.

A mult télen egy este a mint a sötétben hazafelé tartott *Pauszkan*, megtámadták s mielőtt kellőleg védekezhetett volna kegyetlenül elverték.

Pauszkan egy darabig védekezett s a kezében lévő bottal megissérelmezte az egyik támadóját, *Király* Sándornét, aminek azonban megadta az árát, a mennyiben támadók véresre verték.

igénybevétele, kihasználása hosszú ideig kétségesnek tartatott, nevezetesen a gőzerőnek.

Munkáviszonyaink kedvezőtlen alakulása egyrészt az igáserő tartási költségének emelkedése s magának az igáserőnek drágasága másrészt, mindnkább szembevetendő teszi a kézi és fogatos művelésnek árnyoldalait s előtérbe helyezi azon kérdés fejtegetésének szükségességét, vajjon nem volna kívánatos a jelzett mozgató erőket — legalább részben — a gőzerővel helyettesíteni, illetve talajművelésünkönél a gőzerőre berendezett gépek alkalmazásának nagyobb teret juttatni. A gőzerőre berendezett gépek — mint tudjuk — általános ismérvei abban öszpontosulnak, hogy 1. azok a legnagyobb erő kifejtésére képesek, 2. a fáradtság mindeu jele, következménye nélkül használhatók, 3. egynemű és szabatos munkát végeznek s 4. alkalmazásuknál ugyanazon erővel többet lehet előállítani, vagyis ugyanazon munka kevesebb munkaerő felhasználását veszi igénybe. Kérdés, vajjon ez általános ismérvek elegendően jutnak-e érvényre a mezőgazdaság, jelesül a talajművelés szolgálatában s vajjon a gőzerőre berendezett talajművelő eszközök előnye elegendően nyilvánul-e a fogatos eszközökkel szemben. A jelzett általános ismérvek első két pontja részletesebb taglalást nem kíván, mert hisz minden kétségen felül áll, hogy a gőzekével sokkal nagyobb erőt vagyunk képesek kifejteni, sokkal kevesebb fáradtsággal, mint a fogatos eszközökkel.

Ami a harmadik és negyedik pontot illeti, arra nézve álljanak itt a következők. A munka egyneműsége és szabatossága s különösen tökéletessége legjobban érvényesül a gőzeke javára ott, hol középkötöttségű, vagy kötött talajoknak közép mély, vagy mély szántása foganatosíttatik s e tekintetben igazi objektív bírálatot csak az képes mondani, kinek alkalma volt már a gőzeke munkáját a fogatos eke munkájával összehasonlítani. A különbség a két eke munkája között annál nagyobb, minél kötöttebb a talaj s minél mélyebben szántjuk gőzekével, sokkal tökéletesebb a porhanyítás, mert a gőzeke gyorsabban haladhat s egyneműbb és szabatosab a munka, mert a gyorsabb haladás következtében a már megszántott földnek összetiporása teljesen ki van kerülve s végül ugyanazon erővel több munkát is lehet végezni, mert míg az igáserő másodpercenként 0.5 m. sebességgel halad, addig a gőzeke 1.5 méter sebességgel.

A gőzekék ezen felsorolt előnyei természetesen egyéb eszközöket is maguk után vonnak, a mely előnyök a terméstudóbbletben nyilvánul-

nak. A terméstudóbblet azonban csak akkor állandósítható, ha egyttal a tápanyag visszapótlásról is kellő mértékben gondoskodunk s e gondoskodás nélkülözhetetlen feltétele a gőzeke alkalmazásának, mert a gőzekével a mélyebb s rendszerint nyersebb talajréteget vonjuk bele a termelésbe, a melynek szelidítése feltétlenül szükséges. A gőzekék alkalmazása nem szorítja le az állattartást, sőt ellenkezőleg annak emelését teszi szükségessé, csakhogy a költségesebb igás állatok helyett a jövedelmezőbb haszonállatok tartásával. Az ezek által produkált trágya, kapcsolatban az azok hatásának kiegészítésére feltétlenül szükséges műtrágyák alkalmazásával, a talaj erejét a tápanyag kivonással egyensúlyban tartja s így a terméstudóbblet állandósítása biztosítottan.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 26.

Az irányzat csendes.

Osztirák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	336. 1/2
Magyar jelzálog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölesön	623.—
Allamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déliavasut	65.08

Határidők.

Budapest, október 26.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	7.95
Buza áprilisra	8.48
Uj tengeri	5.15
Rozs okt.	6.86
Zab okt.	5.28
Káposzta, repcze, aug.	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, október 26.

Érték. Javult.

Osztir. hitel	372.—
Magyar hitel	377.—
Allamvasut	329.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 26-án.

Magyar aranyjárdék 4%	115.85
Magyar koronajárdék	95.15

Magyar vasuti kölesön aranyban 4,0%	119.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2,0%	99.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	94.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.—
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	96.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölesön	162.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	137.75
Osztirák járdék papirban	99.35
Osztirák járdék ezüstben	99.15
Osztirák járdék aranyban	117.25
Osztirák korona járdék	99.50
Osztirák államsorsjegyek	134.—
Osztirák magyar bankrészevény	900.—
Magyar hitelbankrészevény	375.—
Osztirák hitelintézeti részevény	371.30
Párisi vista	327.75
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.58
Németbirodalmi márka	120.70
London vista	47.80
20 márkás arany	11.77

A szerkesztőségét feljelni:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város részére 1900. évben szükséges mintegy 4500 métermázsa lupényi pormentes aknászén szállítására zárt ajánlatok útján árlejtés fog tartatni.

A zárt ajánlatok, melyhez ötszáz forint bánatpénz is készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban csatolandó, f. év november hó 2-ik napjának d. e. 10 órájáig fogadtatnak el s alulirott tanácsnok kezeihez lesznek átadandók.

Az árlejtés eredménye felett a város tanácsa szabadon határoz.

A szállítási valamint egyéb feltételek az »árverési feltételekből« tudhatók meg, melyek e célból alulirott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők s melyeket ajánlattevők ajánlatuk benyújtásakor annak elismeréséül, hogy azokat minden pontjában ösmerik s magukat azoknak feltétlenül alávetik aláírni tartoznak.

Nagyvárad, 1899. október hó 25-én.

Komlóssy József,

jog és gazdasági tanácsnok.

Legtisztább
Legjobb
Legolcsóbb

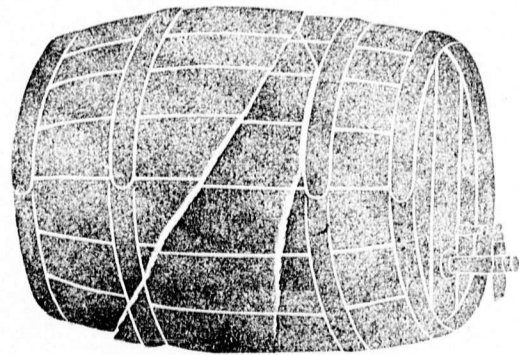
BOROK

Magyar
Hamisítatlan
Hegyi

CZEGLÉDY SÁNDORNÁL

„Zöldfa“-szálloda, Nagyvárad,

Kényelmes szobák, modern étterem, kávéház.

56 literen felül adónélkül.

Olcsó árak!

56 literen felül adónélkül.

ÁR J E G Y Z É K:

Saját termésű hegyi ujbór literje kicsinyben	—	frt 36 kr.	nagyban	—	frt 32 kr.
1885. Nagyvárad fehér	—	frt 40 kr.	—	frt 36 kr.	—
1886. Érmelléki fehér	—	frt 50 kr.	—	frt 46 kr.	—
1886. Erdélyi fehér	—	frt 40 kr.	—	frt 32 kr.	—
1885. Ménési veres	—	frt 60 kr.	7/10 palack	—	frt 50 kr.
1886. Sashegyi veres	—	frt 50 kr.	—	frt 40 kr.	—
1885. Diószegi bakkr	—	1 frt — kr.	—	frt 80 kr.	—
1886. Erdélyi rizling	—	1 frt — kr.	—	frt 80 kr.	—
1880. Szomorodni	—	2 frt — kr.	—	1 frt 50 kr.	—

Lakodalmak alkalmával

és azonkívül

bankettek és társasébedek,

a legfényesebb kiállításban ugy a „Zöldfa“-szállodában, mint magánlakásokon jutányos árban elvállaltatnak.

Allandó előfizetők étkezésre elfogadtatnak.

Két éves, gyökeres legfinomabb különféle faju szőlőveszők kaphatók.